

Acc 2022/27

Det här vill jag berätta

Läste för något år sedan i Bergslagsposten några artiklar om barnhemmet i Lindesberg. Även jag har bott på Lindesbergs barnhem och vill gärna berätta om hur det var att bo där. Men jag ska börja från början.

Jag heter Sven Israelsson, är född 1931 i Fornaboda hos mina morföräldrar. När jag var två år flyttade mina föräldrar till ett hus på Snickargatan. Där växte min syster Karin och jag upp och det är därifrån jag har mina tidigaste minnen. Granne till oss var familjen Åkerstrand och deras son Lennart blev min bästa vän. Vi lekte alltid tillsammans och jag var ofta i deras hem, mera sällan var han hemma hos mig. Vi sparkade fotboll på Kobacken och klättrade på stenar och i träd, hela Kyrkberget var vår lekplats.

När jag var sju år förändrades min tillvaro. Min mor blev sjuk, mina föräldrar skildes och det ansågs inte att jag kunde få den vård och tillsyn ett barn behöver, så jag fick flytta till barnhemmet. Där stannade jag hela min skoltid och flyttade hem först sedan jag gått ut sjunde klassen. Då var jag 14 år. Jag bodde inte hela veckorna på barnhemmet, på helgerna fick jag gå hem till Snickargatan. Jag gick hem på morgonen och var tillbaka på eftermiddagen.

På barnhemmet blev jag verkligen väl omhändertagen. Föreståndarinnan, fröken Lydia Riddarström var omtyckt och älskad av alla "sina" barn. Hon hade sju pojkar och åtta flickor att ta hand om och fostra. Till sin hjälp hade hon en kokerska och ett biträde. Tant Lydia, som vi barn fick kalla henne, var mycket snäll och omtänksam. Men tro inte att vi för den skull fick göra som vi ville. Det fanns regler som skulle följas och dem följde vi utan protester. Vid matbordet fordrade hon att det skulle vara lugnt och trevligt och att vi skulle låta maten tysta mun. Blev vi för högljudda fick vi en skarp tillsägelse. På kvällen skulle det vara tyst efter ett visst klockslag, en regel som kunde vara svår att hålla, vi låg ju alla sju pojkarna i samma rum. I flickornas sovrum var de åtta som skulle vara tysta!

Vi hade vissa åligganden anpassade efter vår ålder och förmåga, vi fick till exempel hjälpa till i trädgården med att vattna och rensa ogräs. Huset värmdes upp av en vedpanna. Veden fick vi kapad och kluven men sen var det pojkarnas göra att stapla den under balkongen och att bära in den i pannrummet allt efter behov. Om mjölken tog slut och det behövdes mer, fick någon av oss gå och hämta mjölk hos Hygrell som bodde en bit upp i Kyrkberget. Han var nog med i styrelsen, i vilket fall hade han något sorts förråd som vi fick hämta varor ur. Stigen dit gick längs det höga planket som omgav Bergbolagen. Jag vet inte varför, men jag var så rädd att gå den stigen, kanske var det de stora fabriks-byggnaderna och slamret därifrån som skrämde mig.

En annan sak som skrämde mig var mitt första bad sedan jag kommit till barnhemmet. Jag hade aldrig badat i ett badkar förr och blev vettskrämd och skrek i högan sky. När personalen tog i mig blev jag stel som en pinne. Hur de

fick ner mig i badkaret har jag glömt, jag lugnade väl ner mig så småningom och i fortsättningen var det inga problem.

Vi lekte ofta i skogen ovanför barnhemmet. Pojkarna tillverkade pilbågar och sen lekte vi indianer och vita. En gång låg jag och tryckte bakom en sten och precis när jag stack upp huvudet för att spana på fienden kom en pil susande genom luften. Jag träffades mitt på mun så illa att tant Lydia fick ta mig till sjukhuset där jag fick läppen hopsydd. Efter det fick det vara slut med den leken. En annan lek som det också blev hastigt slut med var att åka bob i backen förbi barnhemmet. Det var roligt, det gick så fort i den branta backen att det var nästan omöjligt att bromsa ner farten. Inte tänkte vi på att backen också var en gata där man kunde få möte med både bilar och hästskjutsar. Jag vet inte om någon klagade eller om tant Lydia själv såg vår framfart, bob-åkningen förbjöds.

Om somrarna tog tant Lydia med oss alla barn till Norsviken där vi fick bada i ån. Efter badet fick vi saft och bullar innan vi vandrade hem igen.

Vad jag mins med glädje är jularna. De var alltid så varma och högtidliga. Julgran hade vi förstås och under den låg våra julklappar. Det var inga märkvärdiga saker, mest något vi behövde. Jag vet inte säkert men jag tror att tant Lydia fick pengar till julklapparna från någon stiftelse eller förening. Det funderade vi inte på då, vi tyckte bara det var spännande att få paket. På julafton var alltid barnhemmets egen ”mormor” inbjuden. Hon bodde i det lilla röda huset mittemot barnhemmet. Det var hon som stoppade våra strumpor och lagade våra kläder.

Vi fick inte vara uppe så länge på julaftonskvällen för juldagen började tidigt. Alla skulle följa med tant Lydia till julottan som började klockan sex. När vi kom hem samlades vi i rummet där orgeln stod och så sjöng vi julsånger medan kokerskan gjorde i ordning choklad och smörgåsar. Det var så högtidligt. Jag har fortsatt traditionen att gå i julottan, nu går jag i sällskap med mina barnbarn.

Jag trivdes bra i skolan också. I trean fick jag Gunnar Rydberg som klasslärare. Han var en bra lärare, snäll men rätt sträng. En episod som sitter kvar i mitt minne kan jag berätta. Vi satt och räknade och min bänkkamrat bad att få låna mitt suddgummi för han hittade inte sitt. Jag vände mig mot honom och kastade till honom suddgummit just som magistern tittade upp från sina papper. Han trodde väl att jag hade något rackartyg för mig eller att jag försökte fuska, han reste sig upp och befalldes mig att komma fram och lägga mig raklång på katedern och där fick jag några rapp av pekpinnen över ändan. - Nej, jag sa inget till mitt försvar, vågade väl inte.

Läsåret avslutades med examen. Det var som ett förhör på det vi lärt oss under skolåret. Längst ner i salen satt eller stod föräldrarna som åhörare. Efter det fick vi gå fram till läraren en och en och motta betyget.

Några veckor på sommaren gick vi som gått ut sjunde klassen i fortsättnings-skolan. För att tjäna en slant körde jag ut bröd åt bagaren Lidberg. Hans bageri låg mitt emot Bergslagsposten. En gång körde jag omkull med min packcykel så

franskbröden rullade ut över hela gatan. Det var bara att cykla tillbaka till bageriet och berätta som det var. Lidberg klandrade mig inte, gav mig bara en ny leverans, men jag kände mig ganska skamsen.

Efter skolan började jag mitt arbetsliv. Då var tiden på barnhemmet över och jag bodde med min mor och syster på Snickargatan. Mitt första jobb var hos Rassback, där fick jag sitta och slipa små gulddetaljer till smycken.

Tidigt gick jag med i SGU. Föreningen hade ett sommarhem vid Andersvik. Där var jag alltid på somrarna, jag strängt taget bodde där när jag var ledig. Man kunde ligga över om man ville eller tälta på ängen. Det var många ungdomar i föreningen. Vi badade, sparkade fotboll och umgicks. Birger Broman var en av ledarna och honom såg jag upp till. När jag blev lite äldre åkte jag ofta till Rockhammar på dans. Mamma var orolig, hon ville helst att jag skulle vara hemma om kvällarna.

En tid arbetade jag som kantare vid sågen i Dahlkarlshyttan. Till det arbetet hörde att bära plankorna på axeln till brädstapeln. Det var ett tungt jobb för en ung pojke så jag sökte jobb på Kvarnmaskiner, det som nu heter Lindemaskiner, och fick sitta vid en svarv. Det blev lite enahanda, så 1951, när jag var 20 år sökte jag vid järnvägen och blev antagen. Först fick jag genomgå en kurs i växlingsteknik. Jag blev godkänd och fick välja på att arbeta i Ställdalen eller i Oxelösund. Järnvägen, det var Trafikaktiebolaget Grängesberg- Oxelösunds Järnvägar, TGOJ. Jag valde Ställdalen som låg närmare Lindesberg. Mamma började bli gammal och behövde oftare hjälp.

Det var ett hårt arbete vid järnvägen, särskilt på vintrarna då det i långa perioder var 20 grader kallt. I den kylan var det svårt att klä sig så varmt att man inte blev stel i kroppen, man visste knappt hur man skulle bära sig åt för att slippa frysa. Arbetet bestod i att koppla ihop de tunga malnvagnarna som skulle med tåget. Man åkte med vagnen som rullade i 25 km i timmen och hoppade av i farten just som vagnarna slog i varandra. Det blev många avhopp med kopplingar under ett skift. Man lärde sig snabbt att hoppa av just i rätta ögonblicket. Jag klarade mig utan olyckor men jag minns en arbetskamrat som hade oturen att halka på rälsen och kom mellan vagnarna. Han hade nog änglavakt, kom undan utan skador, men det var ett riktigt otäckt tillbud. Flera av mina kamrater fick problem med knän och rygg, jag har klarat mig bra och det är jag tacksam för i dag.

Det bröts mindre malm i Grängesberg och det märktes även på vårt arbete i Ställdalen. En växlingstur ställdes in och jag började arbeta på "skuffen" som man sa. Det innebar att man fick hoppa in där det bäst behövdes, det kunde vara i Lindesberg eller Grängesberg eller någon annan station längs banan.

Till slut stannade jag i Grängesberg. Där arbetade jag med att fylla vagnarna med styckemalm och granuler (kulsinter) från en stor ficka. Man satt i en kur och skötte spakarna och övervakade proceduren. Vi gick i skift, två skift om dagen, det första skiftet började kl 05.00 på morgonen och pågick till kl 13.00. Det andra

varade mellan 13.00 och 20.30. Jag bodde kvar i Ställdalen och körde bil till jobbet så det var att gå upp halv fyra på morgonen för att hinna i tid till första skiftet. En dag var jag så trött att jag somnade i hytten, bara någon sekund men tillräckligt länge för att vagnen skulle överfyllas och granulen välla ut på spåret. Det var inget roligt uppvaknande. Det var heller inte roligt att skotta bort all malm från spåret. Mina arbetskamrater pikade mig länge efteråt.

Vintrarna var nästan alltid snörika i Ställdalen, det föll betydligt mer snö där än här nere i Linde. En gång när jag skulle köra till jobbet var det dåligt plogat efter nattens snöfall så jag körde fast mitt på järnvägsövergången. Jag kunde inte få undan bilen och jag visste att ett tåg snart skulle komma. Som tur var hade jag telefon med mig och kunde ringa och varna lokföraren. Tåget stoppades och ingenting hände. Jag sprang så fort jag kunde hem och hämtade en snöskovel så att jag fick undan bilen och tåget kunde köra vidare några minuter försenat.

Jobbet på TGOJ tog slut i och med att malmbrytningen i Grängesberg upphörde. Jag var en av dem som avgick med avtalspension och det ångrar jag inte.

Sven Israelsson

Berättat för Astrid Landström den 20 november 2007

